

- загальний спад виробництва в Україні;
- незадовільна динаміка структурних перетворень в Україні;
- низький технічний стан виробничих потужностей;
- ресурсна обмеженість;
- відсутність власних та запозичених джерел фінансування;
- відсутність державної підтримки.

Консервна галузь повинна перейти на інноваційну модель розвитку. Для цього пропонуються наступні заходи:

- розробити стратегію державної підтримки інноваційної діяльності підприємств переробної харчової промисловості;
- запровадити пільговий режим кредитування та фінансування інноваційної діяльності;
- затвердити на державному рівні стратегію структурних перетворень харчової галузі, спрямовану

на підвищення взаємодії підприємств сільського господарства та переробних підприємств;

- впровадити заходи щодо залучення вітчизняного наукового інтелекту для створення інноваційного продукту;

- забезпечити тісний зв'язок у напрямку «наука-технологія-виробництво».

Висновки. Вибір ефективного напрямку розвитку підприємств харчової галузі тісно пов'язаний із інноваційною діяльністю. Вибір інноваційного сценарію розвитку господарюючої структури залежить від певних факторів внутрішньогосподарського, загальнодержавного та світового характеру. Не можна розглядати інноваційний процес окремої галузі у відриві від тенденцій його розвитку в країні в цілому. До того ж свій вплив накладає світова економічна криза. Питання класифікації факторів інноваційного розвитку стануть предметом подальшого вивчення.

Література

1. Белов П.А. Особенности формирования и функционирования механизма инновационной деятельности на промышленном предприятии / П.А. Белов // Вестник Костромского университета имени Н.А. Некрасова. Специальный выпуск. – №2. – 2005. – С.75-83.
2. Садков В.Г. Управление инновационной деятельностью в регионах и совершенствование информационно-статистического обеспечения / В.Г. Садков, Н.Е. Богма // Управление общественными и экономическими системами. – 2010. – №2. – С.68-72.
3. Хацкевич Г.А. Инновационность предприятия: критерии и подходы к измерению / Г.А. Хацкевич, Э.В. Опекун // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2011. – № 24. – С.95-102.
4. Концепція загальнодержавної цільової програми розвитку промисловості України на період до 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://industry.kmu.gov.ua/control/uk/public>
5. Зима А.О. Інноваційна діяльність як основа підвищення конкурентоспроможності підприємств та регіонів / А.О. Зима, В.В. Біркентале // Вісник Донецького національного університету, Серія В: Економіка і право. Випуск 1. – Донецьк, 2009. – 250 с.
6. Економічний аналіз підприємств : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Кругляк Б.С., Бондар Т.П., Зайцева О.Б., Ковальов А.І., Скиба Г.В. – Хмельницький : Хмельницький державний університет, 2004. – 420 с.

УДК 330.331.1

КАЛАМАН О.Б., канд. екон. наук, асистент, БРАТКОВСЬКА О.О., магістрант
Одеська національна академія харчових технологій

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

У статті розглянуто питання взаємодії інноваційної діяльності та ефективності наукових досліджень, які інноваційні напрямки є пріоритетними на підприємствах харчової промисловості, на що має бути спрямована державна фінансова політика сприяння інноваційній діяльності.

Ключові слова: інновації, інноваційна політика, інноваційний розвиток, підприємницька діяльність, інвестиції

The article deals with the interaction of innovation and effectiveness research, which are priority areas of innovation in the food industry, which should be directed government financial policy of promoting innovation.

Keywords: innovation, innovation policy, innovation development, entrepreneurship, investments

Вступ. Початок нового століття ознаменувався поглибленням світових тенденцій глобалізації, які обумовлюють глибоку інтернаціоналізацію науково-

технічного прогресу і посилюють конкурентну боротьбу на міжнародному ринку, прискорюють розвиток наукомістких і високотехнологічних галузей.

Враховуючи сучасні умови Україні необхідно здійснити радикальні зміни в економіці і промисловості. Останнє можливо тільки за умови проведення державою активної інноваційної політики. Запорукою інноваційного шляху розвитку України повинні стати подальший розвиток національної науки, зміцнення наукової бази, забезпечення тісної взаємодії науки і нових технологій з виробництвом, бізнесом. Виходячи з цього, особливо актуальними стають проблеми ефективності науки і обґрунтування інноваційних рішень. Економічні успіхи розвинених країн світу пов'язані з формуванням інноваційних систем, які охоплюють усі сфери життя суспільства. Вони базуються на спільному застосуванні ключових чинників, якими є наука, техніка і знання, а також виражаються в розробках інноваційних процесів і впровадженні досягнень науки і техніки.

Сфера інновацій охоплює не лише практичне використання науково-технічних розробок і винаходів, але і містить перетворення в продуктах, процесах, маркетингу, організації. Інновація виступає явним чинником зміни, як результат праці, вираженої в новому або поліпшеному продукті, технологічному процесі, нових послугах. Найпоширенішим напрямом інноваційної діяльності (від англ. *innovation* — нововведення) являється створення і впровадження нової продукції, тобто здійснення продуктивних інновацій. Можна сказати, що інновацією є новий продукт, нове явище на ринку товарів і послуг, мета якого зацікавити споживача, задовольнити його потреби і при цьому принести доход підприємцеві. Отримання максимально економічної вигоди від кожної одиниці вкладеного і перетвореного на товар капіталу і є основною метою інноваційного розвитку.

Постановка завдання. Метою даної статті є обґрунтування необхідності інноваційного розвитку вітчизняних підприємств.

Результати. Серед промислових підприємств України найчастіше інноваційні технології застосовуються на підприємствах по виробництву коксу і продуктів переробки нафти, машинобудування, в хімічній і нафтохімічній промисловості. Що стосується роботи сучасних підприємств харчової промисловості, то проявляються труднощі своєчасного просування інноваційних можливостей, централізації ресурсів, оперативного управління інноваційним процесом при мінімальному ризику і невірному виборі інноваційного напрямку. Висока продуктивність і ефективність підприємств харчової промисловості як однієї із складових економіки України, є пріоритетом в забезпеченні економічної стійкості держави. У зв'язку з процесами економічної інтеграції, що зумовило конкуренцію і трудність виходу вітчизняної продукції на світовий продовольчий ринок, потрібний інноваційний розвиток харчової промисловості. Проте, економічна ситуація, що склалася в Україні знаходиться на

низькому рівні застосування наукових знань, а при множення інноваційного виробництва відбувається дуже повільно.

Залежність країни від імпортованих продуктів харчування, надмірні масштаби яких обумовлюють відтік з країни великих коштів для інвестування країн - імпортерів своєї продукції в Україну, роблять неможливим створення нових робочих місць, необхідних для забезпечення повної зайнятості робочої сили та сприяння інноваційному розвитку економіки країни. Однак формування України як держави з розвиненими високими технологіями неможливо без впровадження нових технологій, які зможуть витримати жорстку конкуренцію [1].

Практикою усіх країн, що сформували інноваційну економіку, підтверджується, що основним суб'єктом, здатним забезпечити сприятливі умови для інноваційного розвитку, зниження інноваційного ризику, стимулювання і фінансування інновацій, являється держава. Однією з причин повільного інноваційного розвитку в Україні є недостатня державна підтримка сфери дослідження і розробок. При цьому в країні доки ще є один з головних ресурсів - це знання і інтелект. На жаль, через відсутність попиту усередині країни, ресурси ці практично не використовуються. Всі знання і зусилля концентруються на обслуговуванні потреб іноземних компаній, які приходять на український ринок не за готовими технологічними продуктами вітчизняного виробництва, а за науковими, технічними здібностями і інженерними знаннями наших фахівців.

Формально в усіх громадських інститутах України відзначається домінуюча роль науки, нових технологій в підвищенні рівня економічного розвитку країни. Проте, нині в Україні державної інноваційної політики немає в принципі. І ухвалення одних лише законів для її розвитку мало. Потрібне фінансування інноваційних процесів, створення сприятливих умов для розвитку інновацій на підприємствах з боку держави [2].

Проте, на жаль, більшість інвестицій в інноваційні проекти в Україні, і харчова промисловість не виключення, здійснюються за власні засоби суб'єктів підприємницької діяльності. Резерви, які притягуються на фондовому ринку, і довгострокові позики комерційних банків є несуттєвими, а витрати державного і місцевого бюджетів, у тому числі і державні цільові фонди, недостатніми [3].

Якщо розглянути загальну суму витрат на інноваційну діяльність станом на 2010 рік, то вона склала 8045,5 млн. грн. З них власних коштів суб'єктів підприємницької діяльності - 4775,2 млн. грн. (59%), коштів державного бюджету - 87,0 млн. грн. (1%), коштів іноземних інвесторів - 2411,4 млн. грн. (30%), інші джерела - 771,9 млн. грн. (10%) [4] (рис.1).

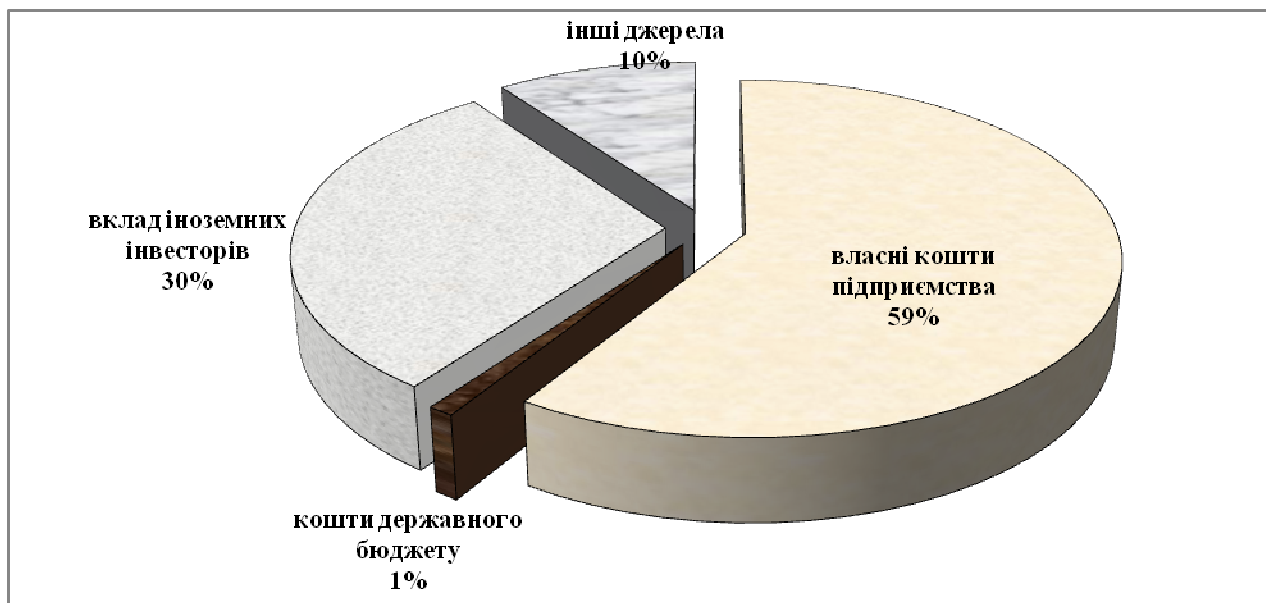

Рис. 1. Сума витрат на інноваційну діяльність у 2010 р.

Тому, щоб прискорити розвиток інновацій, стимулювати розробку і введення проектів, потрібне збільшення державного фінансування. Державна фінансова політика сприяння інноваційній діяльності має бути спрямована на:

- збільшення потенціалу державного фінансування інновацій;
- підтримання інноваційно-активних підприємств розширенням інвестицій
- спонукання збільшення обсягів власних коштів підприємств, що витрачаються з метою активізації інноваційної діяльності;
- розширення обсягів кредитування інноваційних проектів [5].

Розвиток інновацій на теперішній час пов'язується з напрямками, які є пріоритетними. Це:

- автоматизація,
- роботизація,
- кібернетизація,
- розвиток мікроелектроніки,
- біотехнології,
- інформатики,
- енергозберігаючих технологій.

Всі вони спрямовані на зменшення витрат виробництва і збільшення доходу. Так як розвиток харчової промисловості як безпосередньо, так і побі-

чно впливає на економічний розвиток держави в цілому, то це дуже важливий аспект для країни. Безпосередній вплив відбивається в зростанні ВВП, сплати податків, забезпеченні робочих місць; непрямий вплив - в тому, що продукти харчування потрібні для забезпечення працездатності населення.

Інноваційним процесам харчової промисловості доводиться долати безліч перешкод, при цьому вирішувати економіко-правові, соціальні та інші питання. Інноваційній діяльності властива структурна деформованість, відсутність балансу між потенціалом харчової промисловості і можливостями його фінансування. У результаті, через існуючі проблеми пік інноваційної активності відзначався у 2007 році і склав 13,2%, а станом на 2009 рік він становив 13,0%.

Фінансово-економічна криза також внесла свій внесок у фінансування інвестиційно-інноваційного розвитку харчової промисловості. Після росту у 2005–2008 роках, у 2009 році надходження в основний капітал скоротилось на 20,4% у порівнянні з 2008 роком, а у 2010 році - на 20,7% у порівнянні з 2009 роком. Фінансування інноваційної діяльності у 2008 році було скорочене на 20,5%, а у 2009 році на 26,1% [6].

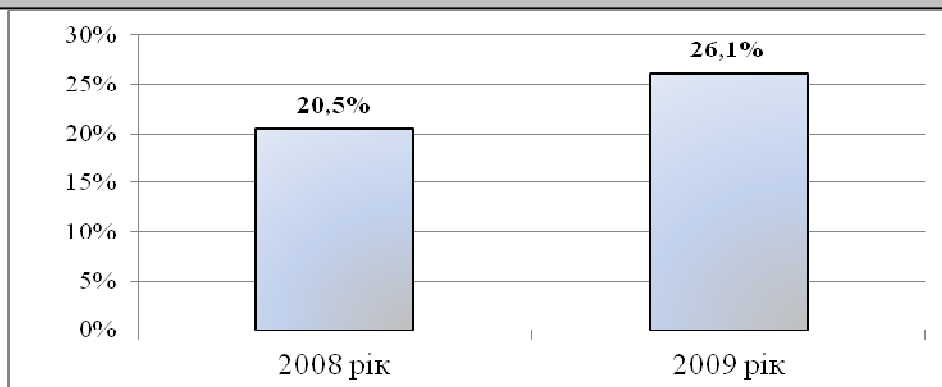

Рис. 2 Скорочення фінансування інноваційної діяльності

Висновки. Низька інноваційна активність підприємств обумовлена відсутністю істотних інвестицій в технічну і технологічну модернізацію, за винятком виробництва міцних напоїв і пива. Крім того, відсутні податкові пільги для підприємств, що випускають інноваційну продукцію. Не проводиться незалежне оцінювання в ринкових умовах патентів на винаходи від національних заявників в області виробництва харчових продуктів з метою вибору найбільш ефективних технічних рішень і можливості їх залучення до господарського обороту підприємств.

На підприємствах харчової промисловості інвестиційна активність повинна бути направлена на забезпечення маркетингу з метою випуску продукції, що буде високорентабельною; організацію

пошуку шляхів збільшення виробництва і реалізації продукції; впровадження нових технологій, техніки, а також механізмів фінансування інноваційної діяльності. Для розширення експорту продовольчих товарів в країни Західної Європи потрібне залучення інвестицій в технічне і технологічне оновлення українських підприємств для того, щоб їх продукція задовольняла вимогам 12 міжнародних стандартів ISO на технології, гігієну і безпеку їжі, 14 стандартів на її перевірку і аналіз, а також стандартів якості на кожен вид продукції, пропонований до експорту [7].

Література

1. Комеліна О.В. Напрямки вдосконалення фінансового механізму забезпечення інноваційної діяльності в Україні в сучасних умовах / О.В. Комеліна // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – №17. – С.21–28.
2. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. // За заг. ред. проф. В.І. Полохала [Електронний ресурс] / матеріали парламентських слухань у ВРУ 17.06.2009. Київ : Парламентське видання, 2009. - С.628 [http://kno.rada.gov.ua]
3. Поддєрьогін А.М. / Інновації та їх фінансове забезпечення в харчовій промисловості. – [Електронний ресурс].
4. Реструктуризація промисловості України у процесі посткризового відновлення. - // За ред. к.е.н., с.н.с. засл. економіста України Я.А. Жаліла / К. : НІСД, 2011. - 54 с.
5. Котлик С.В. Формирование инновационного процесса в машиностроении и пищевой промышленности / С.В. Котлик, С.В. Малых. – О. : Астропринт, 2010. –280 с.

